

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ GRUPĖ**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMŲ „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2014 M. BALANDŽIO 30 D. NUTARIMO NR. 411 „DĖL
PRIORITETINIŲ MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS (SOCIALINĖS,
KULTŪRINĖS) PLĖTROS IR INOVACIJŲ RAIDOS (SUMANIOS SPECIALIZACIJOS)
KRYPČIŲ IR JŲ PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO“
PAKEITIMO“ PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2013 M. SPALIO 14 D. NUTARIMO
NR. 951 „DĖL PRIORITETINIŲ MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS
(SOCIALINĖS, KULTŪRINĖS) PLĖTROS IR INOVACIJŲ RAIDOS (SUMANIOS
SPECIALIZACIJOS) KRYPČIŲ PATVIRTINIMO“ PRIPAŽINIMO NETEKUSIU
GALIOS“ PROJEKTO
PAŽYMA**

2019-07-12 Nr. NV-2031

Vilnius

Teikėjas: Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

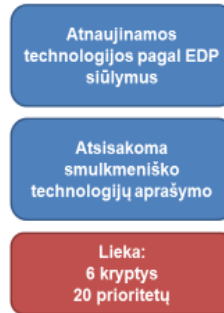
Tikslas: Atnaujinti Sumanios specializacijos programą, užtikrinant investavimo į Sumanios specializacijos prioritetus tęstinumą ir tvarumą. Tuo tikslu Ekonomikos ir inovacijų ministerija teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 30 d. nutarimo Nr. 411 „Dėl Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) krypčių ir jų prioritetų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas Nr. 1) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. spalio 14 d. nutarimo Nr. 951 „Dėl Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) krypčių patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ projektą (toliau – Nutarimo projektas Nr. 2)

Dabartinė situacija: Lietuvoje 2014 m. parengus Sumanios specializacijos strategiją ir patvirtinus jos prioritetus, buvo pasirinktas dviejų lygmenų modelis – kryptys ir jas smulkmeniškai fragmentuojantys prioritetai, kurie buvo aprašyti kaip technologijos (ir jų taikymo sritis). ES praktika rodo, kad kitos valstybės savo prioritetų modelius pasirenko įvairiai, nuo vieno iki trijų lygmenų. 2018 m. atlikus Lietuvos Sumanios specializacijos tarpinį vertinimą, remiantis verslios (entrepreneriškos) paieškos grupių medžiaga, yra siūloma atsisakyti dviejų lygmenų modelio ir pereiti prie vieno lygmens. Priežastis – smulkmenišką technologijų aprašymą Lietuvos MTEPI sistemos dalyviams tapo ribojančiu veiksmu, siaurinančiu finansuotinių idėjų lauką, de facto patenkančių į prioritetus, tačiau de jure neaprašytų.

Sumanios specializacijos koordinavimo grupei buvo pristatytas MOSTA, kartu Ekonomikos ir inovacijų ministerijos analitikais atliktas Sumanios specializacijos pažangos tarpinis vertinimas, kartu su verslios (antrepreneriškos) paieškos proceso (EDP) metu išgrynintomis išvadomis ir rekomendacijomis.

Pasiūlyti keturi atnaujinimo scenarijai:

REKOMENDACIJOS (1): MAŽIAUSIO POKYČIO SCENARIJUS

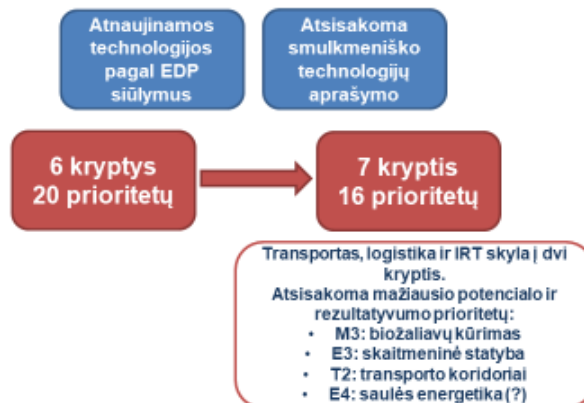

22

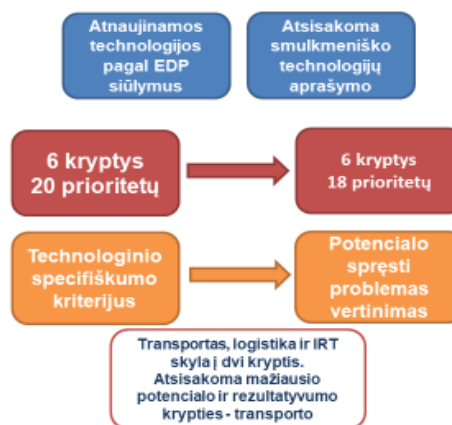
REKOMENDACIJOS (2): STAMBINIMO SCENARIJUS

REKOMENDACIJOS (3): BALANSO SCENARIJUS

REKOMENDACIJOS (4): STIPRIAUSIŲ KRYPTIŲ SCENARIJUS

Sumanios specializacijos koordinavimo grupė nutarė, kad tinkamiausias bei geriausiai situaciją atliepiantis Sumanios specializacijos atnaujinimo būdas (2) – Stambinimo scenarijus, nes:

1. Stambinimo scenarijaus būdu būtų užtikrinamas investavimo į Sumanios specializacijos kryptis tvarumas ir tęstinumas dėka išlaikymo pagrindinių investavimo kryptų;
2. Vertinimas rodė, kad ESIF lėšos į MTEPI projektus pagal Sumanios specializacijos prioritetus yra investuojamos vangiai. Tikėtina, kad tai vyksta dėl dviejų priežasčių: smulkmeniško prioritetų aprašymo ir bendro MTEPI idėjų trūkumo, Sumanios specializacijos atnaujinimas leistų efektyviau veikti projektų atrankos procedūroms dėl smulkmeniško technologijų aprašymo atsisakymo (tai leistų įgyvendinti kompleksinius, integruojant skirtingas technologijas, projektus);
3. Sumažėtų administracinė našta (iš 20 veiksmų planų liktų 1).
4. Padidėtų stebėsenos efektyvumas ir tikslumas, vertinant Sumanios specializacijos prioritetų įgyvendinimo įtaką Lietuvos konkurencingumui;
5. Būtų efektyvesnis investavimas esant galimybėms finansuoti kompleksinius projektus (integruojančius kelias technologijas) atsisakius tematinio smulkmeniško technologinio atitikimo vertinimo.
6. Didžiausių projektų skaičių vykdantys prioritetai, turintys medianą viršijančius mokslo ir verslo rodiklius, finansine išraiška nesukaupė reikšmingai išsiskiriančios sumos kitų prioritetų atžvilgiu. Sistemškai daugiausiai paraiškų yra atmetama dėl MTEPI veiklų nebuvimo.
7. Susiklosčiusi situacija, kai MTEPI priemonėse yra nepanaudojamas visas skiriamas ES lėšų finansavimas suponuoja, kad atsiradus daugiau MTEPI turinčių projektų – suplanuotų investicijų pakaktų tiek stipriausiems, tiek likusiems prioritetams.
8. Siūlomas stambinimo scenarijus neeliminuoja nei vieno antrojo lygmens prioriteto, o juos papildydamas ir atnaujindamas raktažodžius sugrupuoja į pirmą lygmenį. Pasirinktas stambinimo scenarijus yra geriausias pasirinkimas, tikintis spartesnio ESIF lėšų investavimo į Sumanios specializacijos MTEPI projektus.

Sumanios specializacijos programos prioritetai:

1. Energetika ir tvari aplinka
2. Sveikatos technologijos ir biotechnologijos
3. Agroinovacijos ir maisto technologijos
4. Nauji gamybos procesai, medžiagos ir technologijos
5. Sumanus, netaršus, integruotas (susietas) transportas
6. Informacinės ir ryšių technologijos
7. Įtrauki ir kūrybinga visuomenė

Nutarimo projektas Nr. 1 parengtas atsižvelgiant į MTEP ir inovacijų raidos prioritetų įgyvendinimo koordinavimo grupės (toliau – Koordinavimo grupė) 2018 m. gruodžio 20 d. posėdžio sprendimu ir 2019 m. vasario 19 d. ekonomikos ir inovacijų ministro ir švietimo, mokslo ir sporto ministro pasirašytą rezoliuciją „Dėl Sumanios specializacijos koordinavimo darbo grupės siūlymo dėl Sumanios specializacijos programos atnaujinimo“.

Projekto esmė: Priėmus Nutarimo projektą Nr.1. būtų atnaujinta Sumanios specializacijos programa, kuri užtikrintų investavimo į Sumanios specializacijos prioritetus tęstinumą, leistų efektyviau atlikti projektų atrankos procedūras atsisakius pernelyg išsamaus technologijų aprašymo ir sumažintų veiksmų planų skaičių – 20 šiuo metu esamų Sumanios specializacijos programos veiksmų planų būtų sujungti į vieną veiksmų planą.

Nutarimo projekto Nr.1 priede galutinės siektinos vertinimo kriterijų reikšmės nustatomos 2023 metams.

Derinimas:

- Nutarimų projektai buvo išsiųsti derinti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Aplinkos ministerijai, Energetikos ministerijai, Finansų ministerijai, Krašto apsaugos ministerijai, Kultūros ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Žemės ūkio ministerijai, Europos socialinio fondo agentūrai, Lietuvos mokslo tarybai, Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centrui, Mokslo, technologijų ir inovacijų agentūrai, viešajai įstaigai Lietuvos verslo paramos agentūra, viešajai įstaigai Centrinė projektų valdymo agentūra.
- Suinteresuotų institucijų pastabos buvo derintos 2019 m. birželio 14 d. pasitarime Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje. Dėl nesuderintų pastabų parengta derinimo pažyma.
- 2019 m. birželio 19 d. įvyko Koordinavimo grupės posėdis, kuriame buvo svarstytas atnaujintos Sumanios specializacijos programos projektas ir aptartos suinteresuotų institucijų pastabos, diskutuota dėl gairių 2021–2027 m. periodo Sumanios specializacijos programai rengti. Koordinavimo grupės nariai balsavo dėl derinimo pažymoje pateiktų pastabų ir siūlomų sprendimų ir bendru sutarimu numatytiems sprendimams buvo pritarta.
- Teikiami projektai atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės priemonių įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, IV prioriteto „Darni ir konkurencinga ekonomikos plėtra“ 4.1. krypties Inovatyvios ekonomikos ir išmaniosios energetikos plėtra 4.1.1. darbo MTI viešojo valdymo sistemos tobulinimas, užtikrinant politikos integralumą ir efektyvų tarpinstitucinį bendradarbiavimą, 3 veiksmė „Sumanios specializacijos krypčių pagal tarpinį vertinimą ir pažangos rezultatus atnaujinimas“ nustatytą užduotį.

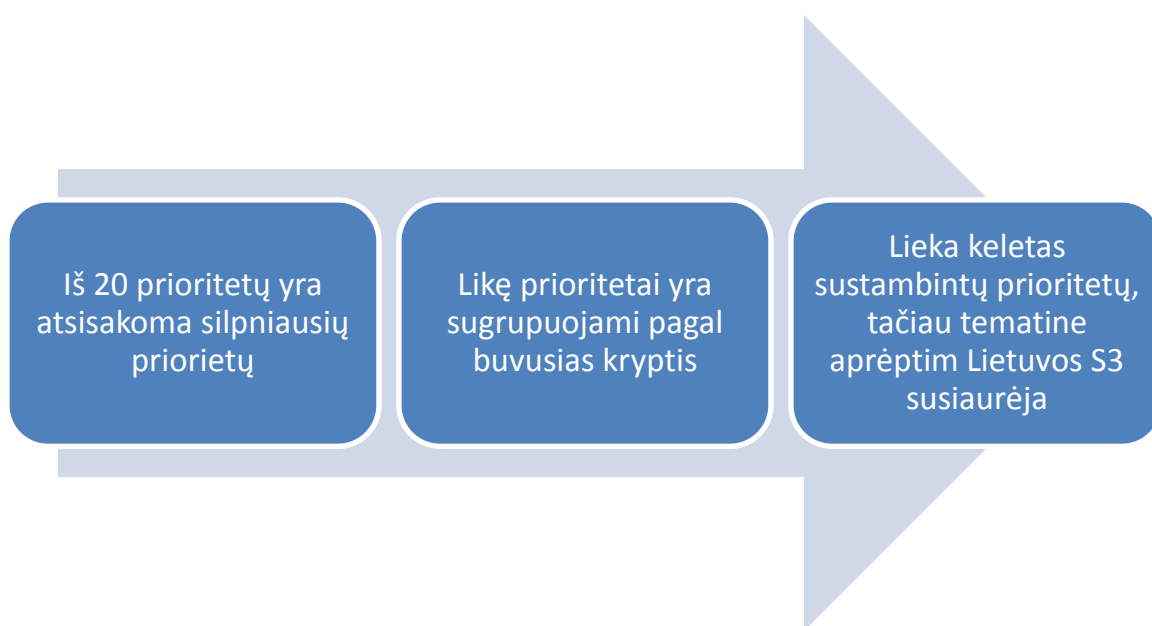
Dalykinio vertinimo išvada:

- Prasidėjus neformalioms deryboms su Europos Komisija (toliau - EK) dėl būsimo 2020-2027 programavimo laikotarpio (*Susitikimas su EK vyko 2019 m. birželio 27 d. Finansų ministerijoje*) ir detaliam dėl pirmojo *policy objective* „Sumani Europa“, aptariant įgalinančias sąlygas (*enabling conditions*) paaikškėjo, kad:
  1. **Lietuva neatitinka bent 5 ar daugiau iš 7 įgalinančių sąlygų**
  2. Pasirinktas Sumanios specializacijos atnaujinimo scenarijus EK akimis yra kritikuotinas

3. EK pabrėžė, kad pagrindinės „kietosios“ įgalinančios sąlygos yra šios: valdymo sistema, nuolatinis entrepreneriškos paieškos procesas ir nuolatos veikianti stebėsenos sistema.
- Nors tai nėra įgalinančių sąlygų objektas, Europos Komisija taip pat atkreipė dėmesį į pasirinktą Sumanios specializacijos programos stambinimo scenarijų kaip į ne visiškai atitinkantį Sumanios specializacijos lūkesčius. Nors atnaujinimas atneša lengvesnį projektų atrinkimo mechanizmą, atnauja technologijas (senosios yra iš 2012 metų), jis taip pat išplečia Sumanios specializacijos tematinės ribas, nepasiūlo sprendimų dėl lėtai ar nesubalansuotai įgyvendinamų prioritetų. EK manymu, Lietuva praleido progą išsigryninti sritis, kur tikėtinas potencialo augimas, idėjų paramos sistemos sukūrimą, likta prie plačių prioritetų, finansus paskirstant plačiai ir „plonai“ sektoriams, vietoj to, kad būtų išgryninti keli stiprūs prioritetai. Taip pat EK atkreipia Lietuvos dėmesį į tai, kad turėtų kisti ir atrankos vertinimo sistema – dėl mažareikšmių metodinių neatitikimų neturėtų būti atmetamos geros, inovatyvios idėjos.
  - Atsižvelgiant į EK pastabas, siūloma įvertinti ir pasirinkti vieną iš galimų scenarijų:**
    - Lietuva atnauja dabartinę strategiją pagal pasiūlytą stambinimo scenarijų 7 prioritetais ir 2014-2020 m. laikotarpį pabaigia būtent taip, o naujai 2020-2027 m. strategijai pasirenka kitą scenarijų (pvz. balanso). *Šis scenarijus būtų racionalus – t.y. tarpinė strategijos peržiūra būtų įgyvendinta ir suprogramuota kaip planuota, o naujas laikotarpis būtų pradėtas su neesminiais, tačiau EK tenkinančiais pakeitimais.*

2. Lietuva atnauja dabartinę strategiją pasirinkdama kitą nei stambinimo scenarijų ir tiek dabartinę strategiją tiek naują programuoja pagal jį. *Tokio scenarijaus pasirinkimas sustabdytų dabartinės tarpinės peržiūros įgyvendinimą ir pokyčius.*

Jei būtų nuspręsta eiti tematinės apimties siaurinio keliu, šis scenarijus gali būti pagrindas tolimesnėms diskusijoms. Nepriklausomai nuo pasirinkto scenarijaus, rekomenduojama atnaujinti technologijas pagal EDP siūlymus, atsisakyti smulkmeniško technologijų aprašymo, projektų atranką keisti iš atitikimo technologiniams kriterijams į potencialo spręsti problemas kriterijų, taip pat rekomenduotina likti prie sustambinto prioritetų grupavimo, t.y. kai buvusios kryptys tampa prioritetais.

3. Lietuva atnaujina dabartinę strategiją pagal pasiūlyta stambinimo scenarijų ir 2014-2020 m. laikotarpį pabaigia pagal jį, o atnaujinimą padaro tik naujojo laikotarpio tarpinės peržiūros metu – t.y. apie 2023-2024 m. *Toks scenarijus greičiausiai mažiausiai patiktų EK, tačiau leistų įsitikinti, ar platesnės Sumanios specializacijos ribos negalėtų atnešti daugiau naudos.*

- **Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės teikiami pastebėjimai:**

1. Atsižvelgiant į tai, kad Sumanios specializacijos programa dėstoma nauja redakcija, tai siūlytina programos aprašyme pateikti tik naujausią ir aktualią informaciją, atsisakant nuorodų į ankstesnius dokumentus (pvz., 1 punkte nurodomas Vyriausybės 2013 metų veiklos prioritetų dokumentas).

2. Programos 4 punkte nurodoma, kad programa įgyvendinama 2014-2020 metais. Tačiau neaišku, kokių rezultatų tikimasi 2020 metų pabaigoje, nes programos priede nurodomos vertinimo kriterijų reikšmės 2017 metais ir 2023 metais.

3. Kyla klausimų dėl programos įgyvendinimo. 28 punkte rašoma: “Programos uždaviniai įgyvendinami vykdant Veiksmų planą, kurį bendru įsakymu tvirtina švietimo, mokslo ir sporto ministras ir ekonomikos ir inovacijų ministras“. Neaišku, kada bus patvirtintas Veiksmų planas ir kokio laikotarpio priemonės jame bus suplanuotos. Siūlytina aiškiau dėstyti 29 punktą, nes neaiški Veiksmų plano struktūra ir jo parengimo procesas, ypač priemonių planavimas.

4. Iš 32 punkto sunku spręsti, koku periodiškumu bus atsiskaitoma už programos įgyvendinimą ir Veiksmų plano įgyvendinimą. Neaišku, kada bus organizuojamas tarpinis Veiksmų plano vertinimas.

5. Atkreiptinas dėmesys, kad 2019 m. IV ketv. Vyriausybė turėtų patvirtinti naujo periodo 2021-2030 m. Nacionalinį pažangos planą (NPP), kuriame bus suplanuoti pagrindiniai 10 metų laikotarpio valstybės strateginiai tikslai visose viešojo valdymo ir viešosios politikos srityse. Kadangi nuo 2021 metų neliks dabartinių programų, tai siūlytina aktyviai dalyvauti nustatant NPP uždavinius ir numatyti sumanios specializacijos prioritetų įgyvendinimą nuo 2021 metų.

- Siūlome nutarimo projektą svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime

Vyresnioji patarėja

Jolita Bočiarovienė

Jolita Bočiarovienė, tel. +370 66842595, el. p. jolita.bociaroviene@lr.lt